

TÜRKİYE, AMERİKA VE AVUSTURYADA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN OKUL ÖNCESİ COĞRAFYA ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Sema SOYDAN

Yrd. Doç. Dr. , Mevlana Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği, ssoydan@mevlana.edu.tr

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, ülkemizde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde tema, yöntem ve materyal ile ilgili tercihlerinin belirlenerek, dünyada farklı ülkelerdeki (Amerika, Avusturya) okul öncesi öğretmenlerinin tercihleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın örneklem grubunu Türkiye’de 50 Amerika’da 20 ve Avusturya’da 20 olmak üzere toplam 90 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya ilişkin veriler, genel tarama modelinde olduğu için araştırmacı tarafından hazırlanan "Okul Öncesinde Coğrafya Öğretimi Anketi" aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere okul öncesi coğrafya eğitiminde hangi etkinliklere yer verdikleri, hangi metodları kullandıkları ve sınıfında hangi materyallerin mevcut olduğunu belirlemeye yönelik kapalı uçlu sorular sorulmuştur. Ayrıca belirtilen etkinlikleri tercih etmeme nedenleri ile ilgili açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırma sonuçları Türkiye, Amerika ve Avusturya’daki öğretmenlerin coğrafya eğitiminde “Konum ve Yer” temaları ile ilgili en çok ve en az tercih ettikleri etkinliklerin ortak olduğunu; “Bölge” teması ile ilgili en çok tercih ettikleri etkinliklerin ortak olduğunu; sadece en az tercih edilen etkinlikte Avusturya’da görev yapan öğretmenlerin tercihlerinin farklı olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Türkiye, Amerika ve Avusturya’da yüksek oranda tercih edilen yöntemlerin de ortak olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’deki öğretmenlerin sınıflarında en çok dünya küresi ve hava grafiği bulunduğu; Amerikadaki öğretmenlerin sınıflarında ise en az hava grafiği bulunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi coğrafya öğretimi, okul öncesi öğretmeni,

REVIEW OF OPINIONS OF TEACHERS IN TURKEY, USA AND AUSTRIA ON PRESCHOOL GEOGRAPHY LESSONS

ABSTRACT: This study aims to determine preferences of preschool teachers working in our country regarding the theme, methodology and materials in geography classes and to compare them with those of teachers from various countries such as The USA and Austria. For this purpose, sample group of the study comprises 50 preschool teachers from Turkey, 20 from the USA and 20 from Austria, 90 teachers in total. As the data relating to the study is covered by the general survey model they were collected by use of the “Survey on Geography Teaching in Preschool Age”. Closed-end questions were asked to the teachers participated in the study such as what activities they facilitated in their geography lessons, what methods were used and what materials are available to be used. In addition, several open-ended questions were asked to determine why they did not prefer certain activities. The results revealed that the most and least preferred “Location and Place” themes in the geography education according to the teachers from Turkey, the USA and Austria are the same, that activities relating to the “Region” theme preferred by them were the same. On the other hand, preferences of the teachers from Austria varied in least-preferred activities. Moreover, it was seen that highly-preferred methods in Turkey, the USA and Austria were common.

Keywords: Preschool geography lessons, preschool teachers

1. Giriş

2-6 yaş aralığındaki çocukların en belirgin özelliklerinden biri gözlemledikleri olayların nedenlerini merak ederek sorgulamalarıdır. Bu dönemde bir bilim adamı kadar meraklı olan çocuklar; araştırmaya, keşfetmeye, öğrenmeye ve yeni şeyler yaratmaya isteklidirler (Holt, 1991). Montessori doğal merak duygusuna sahip olan bu çocukların deneyim kazanabilmeleri ve dünya ile etkileşime geçebilmeleri için dünyanın gerçekleri ile karşı karşıya getirilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Wilbrant, 2009). Ayrıca Catling (2006) meraklı çocukların yakın çevresini incelemesi, coğrafi keşifler yapmasının gelişiminin doğal bir parçası olduğunu, Palmer ve Birch (2004) ise “çocukların doğal coğrafyacılar olduğunu” belirtmektedirler. Küçük yaştan itibaren bilim insanları gibi çevrelerini ve doğayı tanımak ya da anlamak amacıyla merak duygusuyla sorular soran ve keşfetme isteğiyle bu sorulara cevap arayan çocuklar, okul hayatlarına elde ettikleri bu deneyimlerle başlamaktadırlar. İlköğretime, okulda öğretilecek birçok konuyla ilgili önbilgilere sahip olarak gelen çocukların akademik başarıları daha yüksek olacaktır. Bu nedenle okul öncesi dönemden itibaren gelişim düzeylerine uygun olarak planlanmış coğrafya eğitiminin çocuğun gelecekteki akademik becerilerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Dünyada bu bakış açısına sahip pek çok ülke okul öncesi müfredat programlarında coğrafya eğitimine yer vermektedir.

İngiltere’de okul öncesi eğitim müfredatında dünyayı anlama ve bilme amacı ele alınmaktadır. Dünyayı anlama ve bilme amacı fen, tasarım ve teknoloji, tarih ve coğrafya bilgilerini içermektedir. Bu amaç, kendi kültürünü ve diğer insanların kültürlerini tanıma, çevresini inceleyerek benzerlik ve farklılıkları söyleme, kendi yaşadığı çevresinin özelliklerini tanıma gibi alt amaçlar içermektedir (QCA/DFEE, 1999).

Bugün dünyada pek çok ülkede okul öncesi eğitimde benimsenen Montessori yaklaşımında, çocukların barış içinde yaşama anlayışı ve saygı geliştirmesinde coğrafya etkinlikleri önemli bir öğrenme aracı olarak görülmektedir (Montessori,1970). Bununla birlikte çocuğun, psikolojisine uygun kabul edilebilir duruma getirilen her şeyi anlayabileceğini düşünen Montessori, 3-6 yaş çocukları için müfredatına coğrafya konularını eklemiştir (Montessori, 1961).

Ülkemizde okul öncesi müfredatında ise “Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler. Farklı ülkelerin kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu söyler. Harita ve krokiyi kullanır. Mekanda konum alır.” kazanımları aracılığıyla coğrafya eğitimine yer verilmektedir (MEB, 2012). Okul öncesi eğitim programında coğrafya eğitiminde fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya bölümlerine ait olan dünya, gezegen, mevsimler, iklim elemanları (sıcaklık yağış, rüzgar vs.) hava olayları ve yağışlar (rüzgar, yağmur, kar vs.) güneş, hayvanlar, bitkiler, zaman kavramı, insanların ekonomik faaliyetleri, barınmaları, ulaşım faaliyetleri ve çevre konularına doğrudan ya da dolaylı olarak yer verilmektedir. Bunların yanında harita, kroki, yön kavramları, kıtalar, okyanuslar da çocuklara uygun bir şekilde açıklanabilecek coğrafya konuları olarak kabul edilmektedir (Öztürk, 2010).

Okul öncesi dönemdeki çocukların coğrafya ile ilgili bilgi ve deneyimlerinin ne olması gerektiği ile ilgili literatür incelendiğinde “konum, yön, yer, insan çevre etkileşimi, hareket ve bölge” konuları üzerinde odaklandığı görülmektedir (Fromboluti ve Seefeldt, 2000; Hannibal, Vasiliev ve Lin, 2002; Perry, 2002).

Konum teması, birşeylerin dünyada nerede olduğunun tanımlanmasında kullanılmaktadır. Ele alınan temel sorular “ O nerede?, Ben ..... (evimin) yolunu nasıl bulabilirim?” (Hannibal, Vasiliev ve Lin, 2002). Aynı zamanda o şeylerin orada bulunmasının sebebini ve bu yerlerin bizim yaşamımızı nasıl etkilediği araştırılmaktadır (Fromboluti ve Seefeldt, 2000). Küçük çocuklar enlem, boylam, sağ, sol kavramlarını anlayamayabilirler; ancak çocuklar vücudunun şekli, farklı vücut parçalarının nerede bulunduğu, nasıl hareket ettiği, vücut parçalarının nasıl ses çıkardığını öğrenebilirler (Dill, 1994). Bu vücut farkındalığı, konum kavramını anlama sürecinin temelini oluşturur (Fromboluti ve Seefeldt, 2000).

Yer temasında ise “Orayı özel yapan ne? Memleketinizin fiziksel ve insani özellikleri ne? Toprak kum mu, kayalık mı? İklimi sıcak mı, soğuk mu? Orada önemli tarihi olaylar oldu mu? Bir nehir ya da göl yakınında mı? Diğer yerlerden farklı ya da önemli

olan fiziksel özellikleri ne? İnsanları nasıl? Bu yer onların karakterlerini nasıl etkilemiş? Konuştukları dil, inanışları ne? Evleri nasıl? Ne işle uğraşıyorlar?” soruları ele alınmaktadır. Bu özelliklerin hepsi o yerin belirgin özelliklerini tanımlamaktadır (Fromboluti ve Seefeldt, 2000).

Ele alınan bir diğer tema da “bölge”dir. Bölge pek çok yeri kapsayan bir alandır. Bir bölge benzer özelliklerine göre bir araya gelmiş olan alanlardan oluşur. Fiziksel bölgeler belirli iklim, doğal özellikler ve bitkileri, kültürel bölgeler o bölgeyi yakınındaki diğer bölgelerden ayıran kültür ve tarihi (konuştukları dil, gelenekleri, alışkanlıkları), ekonomik bölge ise üretilen ve ihraç edilen ürünleri ifade eder (Dill, 1994; Fromboluti ve Seefeldt, 2000; Hannibal, Vasiliev ve Lin, 2002; Güler ve Tuğrul, 2007). Bu temada fiziksel bölge ile ilgili “Orada ne var?, kültürel bölge ile ilgili “Geleneklerim ne?” ve ekonomik bölge ile ilgili “Biz ne üretiyoruz?” soruları ele alınmaktadır (Fromboluti ve Seefeldt, 2000).

Okul öncesi öğretmenlerinin coğrafya temalarını ele alırken farklı yöntem ve materyalleri tercih ettikleri görülmektedir. Bruce (2001) çocukların coğrafya tecrübelerini destekleme ve geliştirmede oyun etkinliklerinin etkili olduğunu vurgulamaktadır. Duyusal oyunlar, araştırma oyunları, taklidi oyunlar, temsili oyunlar, hayali oyunlar çocukların coğrafya ile ilgili kavramları öğrenmelerinde tercih edilen oyun türleri arasında yer almaktadır. Çocukların bu oyunları oynamaları için farklı eğitim ortamları önerilmektedir. Bu eğitim çevreleri; park, bahçe, orman, cadde, alışveriş mağazası gibi doğal çevreler, evcilik köşesi gibi sınıf içerisinde düzenlenen köşeler minyatür çevre, oyuncak araba, yol, bloklar gibi çeşitli oyuncakların yer aldığı oyuncak çevresi, web kamera, fotoğraflar, internet siteleri, bilgisayar programları sanal çevredir. Çocuklara coğrafya öğretiminde oyun etkinliklerinin yanısıra, resimli hikaye kitapları okuma, televizyon programları (çizgi film, belgesel vs.) izleme de önemli bir etkiye sahiptir (Catling, 2006).

Montessori yaklaşımında ise “Kültür Alanı” olarak adlandırılan alanda coğrafya etkinliklerine yönelik materyaller bulunmaktadır. Bu materyaller, kara, hava, su kutusu, kıtalar, kara parçalarını ve suları gösteren küre, ülkelerin kalıpları ve kartları, dünya yapboz haritası ve tek tek kartları, dünyadaki hayvanlar, ülkelerin bayrakları, dünyadaki çocukların ve ailelerinin resimleri, onlara özgü nesnelerin koleksiyon kutusu, harita oyunu olarak sıralanabilir. Bir yerkürede kara ve su; farklı bir yerkürede denizler, kıtalar, ülkeler, kıta ülke haritaları, ülke bayrakları, ülkelerin gelenekleri ile ilgili gerçek bilgiler çocuklarda merak duygusu uyandırılarak aktarılmaktadır. Bu etkinliklerde çocukların ülkeleri ve kıtaları öğrenmesi, dünyadaki çocuklar ve ailelerinin yaşamlarındaki benzerlikler ve farklılıkları keşfetmesi için fırsat sağlanmaktadır. Montessori öğretmenleri kıtaları ilk önce dünya küresi üzerinden incelemekte ve daha sonra her bir kıtayı farklı renkle tanımlayan dünya yap-boz haritaları ile çalışarak tanıtmaktadır. Her kıtadan resim ve nesne koleksiyonları bir kutuda toplanmakta ve çocukların her kıtanın coğrafi özelliklerinin yanı sıra hayvan-bitki-müzik-kıyafetlerini yansıtan materyalleri keşfetme ve inceleme fırsatı verilmektedir. Bu kutular çocukların farklı kültürlerle karşı farkındalık ve saygı geliştirmelerinde, farklı kıtalardaki kültürleri ve yaşamları tanımalarında temel teşkil etmektedir (Isaacs, 2007). Coğrafya etkinlikleri arasında seyahat hikayeleri anlatılarak coğrafi yerleri tanıtmaya (O'Donnell, 2007), yap-boz'un parçalarını ülkenin kendi yerine yerleştirme, ülkeyi temsil eden materyali kullanarak kağıt üzerine ülkenin şeklini çizme, boyama, ülkenin üzerine bayrağını ve ülkenin ismini yazma yer almaktadır (Lillard, 2005).

Bu bilgiler ışığında dünyada okul öncesi coğrafya öğretiminde, benzer temaların farklı eğitim çevresi, yöntem ve materyallerle ele alındığı söylenebilir. Yapılan literatür taramasında ise ülkemizdeki okul öncesi öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde hangi temaları ele aldıkları, hangi yöntem ve teknikleri kullandıkları ve hangi materyalleri kullanmayı tercih ettikleri ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan çalışmaların ise coğrafya eğitiminin önemi, amacı, ele alınabilecek temalar ile sınırlı olduğu görülmektedir. Çocukların gelecekteki akademik başarılarını etkileyecek bu alanda okul öncesi öğretmenlerinin ele aldıkları temalar, kullandıkları yöntem ve materyaller konusunda, araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen önerilerin ülkemizdeki okul öncesi coğrafya öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu nedenle bu araştırmada ülkemizde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde tema, yöntem ve materyal ile ilgili tercihlerinin belirlenerek, dünyada farklı ülkelerdeki (Amerika, Avusturya) okul öncesi öğretmenlerinin tercihleri ile karşılaştırılmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Araştırmanın modeli genel tarama olduğu için anket yoluyla veri toplamak uygun görülmüştür. Anket, herhangi bir konuda durum saptaması yapmak amacıyla bu grubu oluşturan kişilerin bilgilerini, görüşlerini ve tutumlarını ortaya çıkarmak için hazırlanan veri toplama aracıdır. Ayrıca belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak, bir evren ya da örnekleme oluşturan kaynak kişilere sorular yönelmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği olarak da tanımlanabilir (Balcı, 1997). Araştırmada kullanılan anketi geliştirirken, öncelikle araştırma amacı doğrultusunda Türkçe ve İngilizce bilimsel yazında yer alan araştırmalar taranmıştır (Can Yaşar, İnal, Uyanık ve Yazıcı, 2012; Catling, 2006; Fromboluti ve Seefeldt, 2000; Güler ve Tuğrul, 2007; Hannibal, Vasiliev ve Lin, 2002; Isaacs, 2007; Lillard, 2005; Öztürk, 2010; Perry, 2002). Ayrıca okul öncesinde coğrafya öğretimi ile ilgili olarak 5 öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacının deneyim ve uygulamaları da önemli bir kaynak olmuştur. Bu incelemeler sonucunda, araştırmanın alt amaçları da göz önünde bulundurularak anket maddeleri yazılmıştır. Böylece, "Okul Öncesinde Coğrafya Öğretimi Anketi"nin ilk taslağı hazırlanmıştır.

Hazırlanan anketin kapsam (içerik) geçerliğine bakılmıştır. İçerik geçerliği, ölçme aracının kullanılacağı amaç için uygun olup olmadığına dair uzman görüşlerine başvurularak ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediğinin kararlaştırılmasıdır (Karasar, 2005). Hazırlanan anketin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla, taslak anket sekiz alan uzmanına sunulmuştur. Uzmanlar coğrafya temalarını içerip içermediği, kullanılan dil, anlatım özelliği, yapı ve bütünlük açılarından değerlendirilmiş ve her aşamada yapılan öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Uzman görüşleri doğrultusunda son haline getirilen ankette aşağıdaki kapalı uçlu sorulara yer verilmiştir.

-Okul öncesi coğrafya eğitiminde ele alınabilecek aşağıdaki çalışmalardan sınıfınızda uyguladıklarınız için " Uygularım", uygulamadıklarınız için "Uygulamam" işaretleyiniz.

-Coğrafya eğitimi ile ilgili aşağıdaki metodları kullanıyorsanız lütfen " Kullanıyorum", kullanmıyorsanız " Kullanmıyorum" işaretleyiniz.

-Coğrafya eğitimi ile ilgili materyallerden sınıfınızda bulunanlar için " Var", olmayanlar için "Yok" butonunu işaretleyiniz.

Bu üç soru ile ilgili maddeler yapılan kaynak taraması sonucunda belirlenmiştir. Gözden kaçan madde olabileceğinden üç soruya da "başka" seçeneği ilave edilmiştir. Anket formunda ayrıca "Belirtilen etkinlikleri tercih etmeme nedenlerini yazınız." şeklinde açık uçlu soru sorulmuştur.

Hazırlanan taslak anket formu ön uygulama çerçevesinde 15 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Bu ön uygulamada anket formlarının öğretmenler tarafından anlaşılmasında ve doldurulmasında hiç bir zorlukla karşılaşmadığı ve ankette kullanılan dilin kolayca anlaşıldığı gözlemlenmiştir. Anket yurt dışındaki okul öncesi öğretmenlerine de uygulanacağından İngilizce ve Almancaya dil uzmanları tarafından önce Türkçe'den İngilizce ve Almanca'ya daha sonra İngilizce ve Almanca'dan Türkçe'ye çevrilmiştir. Çeviriler sonrasında anlam bozukluğu oluşmadığı görülmüştür.

Ön uygulama ve çeviri işlemlerinden sonra ana uygulama aşamasına geçilmiştir. Ana uygulama Türkiye'de çalışan 50 okul öncesi öğretmenine, Amerika'da 20 ve Avusturya'da 20 olmak üzere toplam 90 okul öncesi öğretmeni ile yapılmıştır. Araştırmacı katılımcıların araştırmaya gönüllü katılmalarını sağlamak amacıyla internet aracılığıyla birebir görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlerin anketi internet üzerinden doldurması istenmiştir. Araştırmada katılımcıların belirlenmesi için amaçlı örneklem seçimi yönteminden yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme, derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almaktır. Başka bir deyişle amaçlı örnekleme, evrenin soruna en uygun bir kesimini gözlem konusu yapmak demektir (Sencer, 1989).

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Türkiye		Amerika		Avusturya		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Eğitim Durumu								
ÖnLisans	0	0	3	%15	6	%30	9	10
Lisans	50	%100	7	%35	14	%70	71	78.8
Yüksek Lisans	0	0	10	%50			10	11.2
Kıdem Yılı								
1-3	32	%64	6	%30	14	%70	52	57.8
4-10	17	%34	7	%35	6	%30	30	33.4
10-20	1	%2	7	%35	-	-	8	8.8
Çalıştığı Yaş Grubu								
4-5	6	%12	15	%75	10	%50	31	34.5
5-6	44	%88	5	%25	10	%50	59	65.5
Çalıştığı Kurum								
Özel	2	%4	8	%40	10	%50	20	22.3
Anaokulu	18	%36	10	%50	6	%30	34	37.7
Anasınıfı	30	%60	2	%10	4	%20	36	40

Araştırmanın alt amaçları mevcut durumun belirlenmesine yönelik betimsel nitelikte sorular olduğu için nicel verilerin analizinde betimsel istatistik tekniklerinden frekans ve yüzde hesaplaması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

3. Bulgular

3.1. Öğretmenlerin Coğrafya Etkinliklerinde Tercih Ettikleri Etkinlikler

Öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde uyguladıkları etkinlikler Konum, Yer ve Bölge alt başlıkları altında incelenecektir. Öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde “Konum” ile ilgili uygulamayı tercih ettikleri etkinlikler Tablo 2’de; “Yer” ile ilgili uygulamayı tercih ettikleri etkinlikler Tablo 3’de ve “Bölge” ile ilgili uygulamayı tercih ettikleri etkinlikler Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 2. Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde “Konum” ile ilgili tercih ettikleri etkinliklerin yüzde oranları

Madde	Türkiye Uygularım	Türkiye Uygulamam	Amerika Uygularım	Amerika Uygulamam	Avusturya Uygularım	Avusturya Uygulamam
Bir adresi, binanın yerini ya da kendi bulunduğu alanı, yön (sağ-sol, kuzey-güney-doğu-batı) yer (üstünde, uzağında, altında, içinde), mesafe (yakın, uzak,) hareket (yukarı, aşağı, ileri, geri) sözcüklerini kullanarak tarif etmesi için cesaretlendiririm.	%100	%0	%83	%17	%83	%17
Günlük yaşamda karşılaştığı sembollerin kullanıldığı (dur işareti, trafik ışıkları) oyunlar planlarım.	%93	%4	%83	%17	%75	%50
Bulunduğu binadan dışarı çıktığında (okul-ev) geriye dönüp bakmasını ve az önce binanın neresinde bulunduğunu (odasını-sınıfını) göstermesini isterim.	%67	%33	%42	%58	%50	%50
Geziye çıkmadan önce nereye gideceğimizi ve oraya gidişi nasıl planladığımızı harita üzerinden açıklarım. Neden bu rotayı seçtiğimi konuşurum.	%52	%48	%33	%67	%50	%50
Daha önce gittiği ya da gitmek istediği bir yerin haritasını çizmesi için cesaretlendiririm.	%41	%59	%25	%75	%17	%83
Dışarıda yürürken elindeki haritayı kullanması için cesaretlendiririm.	%30	%70	%9	%91	%17	%83
Dünya haritası ya da ülke haritalarının yap-bozu ile çalışması için cesaretlendiririm.	%48	%52	%67	%33	%50	%50
Türkiye haritasını boyama çalışmaları planlarım.	%85	%15	%42	%58	%33	%67
Harita okuma çalışmaları planlarım. (Mavi yerler deniz, kahverengi yerler dağlar gibi.)	%67	%33	%33	%67	%33	%67
Toplam	%65	%35	%46	%54	%45	%55

Türkiye'deki öğretmenlerin yarıdan fazlasının “Konum” ile ilgili etkinlikleri tercih ettikleri, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin ise yarıdan fazlasının bu etkinlikleri tercih etmedikleri görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin en çok ve en az tercih ettikleri etkinliklerin ortak olduğu görülmektedir. Üç ülkede görev yapan öğretmenler en çok “Bir adresi, binanın yerini ya da kendi bulunduğu alanı, yön, yer, mesafe, hareket sözcüklerini kullanarak

tarif etme ve günlük yaşamda karşılaştığı sembollerin kullanıldığı oyunlar oynamayı tercih ettikleri; en az ise daha önce gittiği ya da gitmek istediği bir yerin haritasını çizme, dışarıda yürürken elindeki haritayı kullanma ile ilgili etkinlikleri tercih etmektedirler.

Tablo 3. Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde “Yer” ile ilgili tercih ettikleri etkinliklerin yüzde oranları

Madde	Türkiye Uygularım	Türkiye Uygulamam	Amerika Uygularım	Amerika Uygulamam	Avusturya Uygularım	Avusturya Uygulamam
Bir bölgenin (şehir, ülke, orman, deniz) özelliklerinin insan yaşamını nasıl etkilediği ile ilgili çalışmalar planlarım.	%52	%48	%33	%67	%70	%30
Bir bölgedeki insanların iletişim dili, evlerinin özellikleri, uğraştıkları işlerle ilgili etkinlik planlarım.	%56	%44	%68	%42	%40	%60
Bir şehri, ülkeyi, semti özel yapan özelliklerin neler olduğu konusunda konuşurum. Örn: diğer yerlerden farklı ya da özel olan fiziksel özellikleri, yaşanmış önemli tarihsel olayları, toprağının özelliği, deniz-göl yakınında olması vb.	%52	%48	%50	%50	%70	%30
Yaşadığı çevredeki farklı tipteki evleri, arabaları, kaldırımları, caddeleri göstermesini ve anlatmasını isterim.	%71	%29	%68	%42	%70	%30
Yaşadığı çevredeki toprak (kayalık mı çakıllı mı? Kayanın rengi, şekli, boyutu vs.) ve bitkileri inceledikleri çalışmalar planlarım.	%48	%52	%50	%50	%50	%50
Yaşadığı çevrede gözlemlediği böcek, kuş ve diğer hayvanların özelliklerini, nerede yaşadığı, ne yedikleri gibi konularda incelemeler yaptıkları çalışmalar planlarım.	%93	%7	%75	%25	%100	%0
Televizyondan hava tahminleri dinleme, gazeteden hava durumu haritasını inceleme ile ilgili çalışmalar planlarım.	%37	%63	%9	%91	%0	%100
Dünyadaki şehirlerin hava sıcaklığını inceler, bazı yerlerin ne kadar sıcak, bazı yerlerin ise ne kadar soğuk olduğunun farkında olmasını sağlayıcı etkinlikler düzenlerim.	%56	%44	%30	%70	%50	%50
Termometrenin ne işe yaradığı, nasıl kullanıldığı ile ilgili çalışmalar planlarım.	%67	%33	%68	%42	%70	%30
Ülkemizdeki farklı şehirlerin hava sıcaklıklarını inceler, bölgelerdeki	%26	%74	%25	%75	%33	%67

TÜRKİYE, AMERİKA VE AVUSTURYADA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN OKUL ÖNCESİ COĞRAFYA ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
Sema SOYDAN

sıcaklık farkları ile ilgili tartışma ortamları oluştururum.						
Bulutların hareketini gözlemleyerek çocukların hava durumu ile ilgili tahminlerde bulunmalarını isterim.	%74	%26	%9	%91	%50	%50
Toplam	%57	%43	%44	%56	%55	%45

Türkiye ve Avusturya'daki öğretmenlerin yarıdan fazlasının “Yer” ile ilgili etkinlikleri tercih ettikleri, Amerika'daki öğretmenlerin ise yarıdan fazlasının bu etkinlikleri tercih etmedikleri görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin en çok ve en az tercih ettikleri etkinliklerin ortak olduğu görülmektedir. Üç ülkede görev yapan öğretmenler en çok yaşadığı çevrede gözlemediği böcek, kuş ve diğer hayvanların özelliklerini, nerede yaşadığı, ne yedikleri gibi konularda incelemeler yapma; en az ise televizyondan hava tahminleri dinleme, gazeteden hava durumu haritasını inceleme ile ilgili çalışmalar, ülkemizdeki farklı şehirlerin hava sıcaklıklarını inceleme, bölgelerdeki sıcaklık farkları ile ilgili tartışma ortamları oluşturma ile ilgili etkinlikleri tercih etmektedirler. Bununla birlikte Amerika'da görev yapan öğretmenlerin bulutların hareketini gözlemleyerek çocukların hava durumu ile ilgili tahminlerde bulunma etkinliğini en az seviyede tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 4. Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde “Bölge” ile ilgili tercih ettikleri etkinliklerin yüzde oranları

Madde	Türkiye Uygularım	Türkiye Uygulamam	Amerika Uygularım	Amerika Uygulamam	Avusturya Uygularım	Avusturya Uygulamam
Farklı bölgelerin özelliklerinin (binaları, ibadet yerleri vs..) incelendiği ve bu bölgelerin yaşadığımız bölge arasındaki benzerlik ve farklılıkların araştırıldığı etkinlikler planlarım.	%67	%33	%33	%67	%70	%30
Farklı ülkelerden insanların kuklaların kullanıldığı etkinlikleri planlarım. Çocukların farklı kültürlerdeki insanları inceleyebilmesi için çeşitli kaynaklar (resim, video, dergi, kitap) sunarım.	%63	%37	%67	%33	%17	%83
Diğer kültürlerdeki insanların özel günlerini, dil, müzik, kıyafet, gelenek, yiyeceklerini incelediğimiz etkinlikler planlarım.	%63	%37	%75	%25	%70	%30
Diğer dillerden bazı kelimeler öğretirim.	%75	%25	%100	%0	%100	%0
Yiyeceklerin hangi şehirden geldiğini gösteren etiketlerini inceleyen çalışmalar yaparım.	%30	%70	%25	%75	%70	%30
Toplam	%58	%42	%60	%40	%65	%35

Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin yarıdan fazlasının "Bölge" ile ilgili etkinlikleri uygulamaları tercih ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin en çok ettikleri etkinliklerin ortak olduğu görülmektedir. Üç ülkede görev yapan öğretmenler en çok diğer dillerden bazı kelimeler öğretme ile ilgili etkinlikleri tercih etmektedirler. Bununla birlikte; Türkiye ve Amerikadaki öğretmenlerin en az tercih ettikleri etkinliklerin ortak olduğu görülmektedir. İki ülkede görev yapan öğretmenler en az yiyeceklerin hangi şehirden geldiğini gösteren etiketlerini inceleme ilgili etkinlikleri tercih etmektedirler. Ancak Avusturya'daki öğretmenlerin en az farklı ülkelerden insanların kuklaların kullanıldığı, farklı kültürlerdeki insanları inceleyebilmesi için çeşitli kaynakların sunulduğu etkinlikleri tercih ettikleri görülmektedir.

Anket formunda öğretmenlerin sınıfta uygulamadığı etkinlikleri tercih etmeme nedenlerini yazmaları istenmiştir. Öğretmenler konu ile ilgili görüşleri ortak başlıklar altında toplanmıştır. Bunlar; "çok karmaşık", "çocukların seviyesinin üstünde" "bu yaş grubu çocuklar için gereksiz ve anlamsız" "yarım günlük eğitim programında zaman yetersiz"

Ayrıca öğretmenlere belirtilen etkinliklerin dışında sınıflarında uyguladıkları başka etkinlikler varsa yazmaları istenmiştir. Türkiyedeki öğretmenlerin uyguladıkları diğer etkinlik örnekleri ile ilgili ifadeleri; Ö1: "Yemek vaktinde (yemekte ne varsa örneğin makarna) masaya konan yemeğin nerede, nasıl yetiştirildiği hakkın bilgi veriyorum." Ö12: "Dünya maketi üzerinden en sıcak yeri, en soğuk yeri ve Türkiye'nin nerede olduğunu çocukların bulunduğu yerleri öğrenebilecekleri küçük sohbet havasında tartışmalar yapıyorum." Ö8: "Oyun hamurlarından yeryüzü şekilleri yapmaları için cesaretlendiriyorum." Ö33: "Farklı bölgelerin yaşam biçimlerini anlatan eğitim videoları izletiyorum." Ö41: "Soy ağacı hazırlıyoruz. Ö28: "Çocuğun doğum yerini ve şuan yaşadığı yerleri göstermelerini istiyorum."

Amerika'da görev yapan öğretmenlerin uyguladıkları diğer etkinlik örnekleri ile ilgili ifadeleri; Ö9: "Bölgeler arasındaki uzaklıkları ve oraya nasıl gidildiğini karşılaştırma çalışmaları yapıyoruz. Örneğin; bisiklet, araba, tren, uçak, tekne, vb." Ö18: "Dünyanın her yerinden aileleri ve çocukları okula davet ediyoruz. Ailelerin okula gelerek kendi kültürlerini tanıtmaları için cesaretlendiriyoruz. Geldikleri ülkenin giyim, müzik, dans, yemek, kitap, resim ve eserlerini göstermelerini istiyoruz. Çocuklar bu gösteri zamanlarını çok seviyorlar ve uzun süre dikkatlice izleyebiliyorlar." Ö12: "Sınıfımızda tanıtılan ülkelerin hepsini ziyaret ediyor ve dünya etrafında seyahat ediyoruz."

Avusturya'da görev yapan öğretmenlerin uyguladıkları diğer etkinlik örnekleri ile ilgili ifadeleri; Ö5: "Gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkını açıklayan etkinlikler planlarım." Ö11: "Buzdağlarını sembolize etmek amacıyla kase içine buz koyuyorum ve daha sonra cd çaldığımızda buz kütesinden gelen sesleri dikkatlice dinliyoruz." Ö20: "Soğuk ya da sıcak havanın getirdiği problemler ile ilgili fotoğrafları inceliyoruz."

3.2. Öğretmenlerin Coğrafya Etkinliklerinde Tercih Ettikleri Yöntemler

Öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde tercih ettikleri yöntemler ile ilgili ifadeleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Türkiye, Amerika ve Avusturya'daki öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde tercih ettikleri yöntemler ile ilgili yüzde oranları

Madde	Türkiye Kullanırım	Türkiye Kullanmam	Amerika Kullanırım	Amerika Kullanmam	Avusturya Kullanırım	Avusturya Kullanmam
Çizgi film izletirim.	%93	%7	%9	%91	%17	%83
Belgesel izletirim.	%100	%0	%42	%58	%17	%83
Bilgisayar oyunları oynatırım.	%59	%41	%50	%50	%0	%100
İnceleme gezileri düzenlerim.	%85	%15	%67	%33	%70	%30
Açık alanda bir plan doğrultusunda yürüyüşler planlarım.	%93	%7	%50	%50	%50	%50
Sınıfa inşaat malzemeleri, bloklar, çeşitli arabalar, yol haritaları, çocuk arabası, çanak çömlek, çatal bıçak takımı, vs... gibi oyuncaklar getiririm ve çocukları bu oyuncaklarla oynaması için cesartelendiririm.	%93	%7	%100	%0	%100	%0
Çocukların sınıfta hayali ve taklit oyunlarını oynayabilecekleri minyatür çevreler oluştururum. Örn; sınıf içinde evcilik köşesi, kukla köşesi v.s., okul bahçesinde çocuklara uygun yapılar, çadır, yol şeritleri, caddeler	%100	%0	%92	%8	%83	%17
Sanat etkinlikleri planlarım.	%100	%0	%100	%0	%83	%17
Hikaye kitabı, dergi, ansiklopedi, atlas, harita gibi materyallerle çalışmalar planlarım.	%89	%11	%92	%8	%50	%50
Toplam	%90	%10	%67	%33	%52	%48

Türkiye, Amerika ve Avusturya'da yüksek oranda tercih edilen yöntemlerin "Sınıfa inşaat malzemeleri, bloklar, çeşitli arabalar, yol haritaları, çocuk arabası, çanak çömlek, çatal bıçak takımı, vs... gibi oyuncaklarla oynama, sınıfta hayali ve taklidi oyunlar oynayabilecekleri minyatür çevreler oluşturma ve sanat etkinlikleri planlama" olduğu görülmektedir. Hikaye kitabı, dergi, ansiklopedi, atlas, harita gibi materyallerle çalışma yönteminin Türkiye ve Amerika'da yüksek oranda tercih edilirken, Avusturya'da daha az tercih edildiği görülmektedir.

Çizgi film izletme yönteminin Türkiye'de %93 oranında tercih edilmesine rağmen, Amerika'da bu yöntemin %9 oranında tercih edildiği ile ilgili araştırma bulgusu dikkat çekicidir. Ayrıca belgesel izletme yönteminin Türkiye'de diğer ülkelere oranlar daha çok tercih edildiği de dikkat çeken araştırma bulguları arasındadır.

Bununla birlikte öğretmenlerin tercih ettiği diğer yöntemler ile ilgili olarak sadece Türkiye'de görev yapan bir öğretmen "Sınıftaki halımız bir şehir şeklinde evler, yollar, okullar var. Halı üzerinde hayali geziye çıkıyoruz." diyerek görüş bildirmiştir.

3.3. Öğretmenlerin Coğrafya Etkinliklerinde Kullandıkları Materyaller

Öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde kullanabilecekleri materyallerin sınıflarında mevcut olup olmadığı ile ilgili ifadeleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Türkiye, Amerika ve Avusturya’daki öğretmenlerin coğrafya etkinliklerinde kullandıkları materyaller ile ilgili yüzde oranları

Madde	Türkiye Var	Türkiye Yok	Amerika Var	Amerika Yok	Avusturya Var	Avusturya Yok
Dünya küresi	%85	%15	%85	%15	%33	%67
Ülke haritası	%71	%29	%85	%15	%50	%50
Ülke haritası yapbozu	%63	%37	%85	%15	%33	%67
Diğer ülkelerin haritası	%56	%44	%50	%50	%33	%67
Ülke bayrakları	%67	%33	%58	%42	%33	%67
Farklı özellikleri yansıtan haritalar	%56	%44	%50	%50	%33	%67
Eğitici kartlar	%63	%37	%67	%33	%50	%50
Farklı kültürlerdeki insanların kuklaları	%30	%70	%58	%42	%70	%30
Hava grafiği	%78	%22	%25	%75	%50	%50
Termometre	%48	%52	%58	%42	%83	%17
Toplam	%62	%38	%62	%38	%46	%54

Türkiye’de çalışan öğretmenlerin sınıflarında en çok dünya küresi ve hava grafiği bulunduğu en az ise farklı ülkelerdeki insanların kuklalarının bulunduğu; Amerikada’da göre yapan öğretmenlerin sınıflarında en çok dünya küresi, ülke haritası ve ülke haritası yapbozu, en az hava grafiği bulunduğu ; Avusturya’da göre yapan öğretmenlerin sınıflarında en çok termometre en az ise dünya küresi, ülke haritası yapbozu, diğer ülke haritaları ve ülke bayrakları bulunduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye’deki ve Amerika’daki öğretmenlerin yarısından fazlasının (%62) coğrafya etkinliklerinde kullanabilecekleri materyallere sahip olduğu, Avusturya’da görev yapan öğretmenlerin ise yarısından daha fazlasının sınıflarında bu materyallerin bulunmadığı görülmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye’deki öğretmenlerin yarısından fazlası coğrafya etkinliklerinde “Konum, Yer ve Bölge” temalarını tercih etmektedir. Amerika ve Avusturya’daki öğretmenlerin yarısından fazlası “Konum ve Yer” temalarını tercih etmemekte “Bölge” temasını daha çok tercih etmektedir. Türkiye’deki öğretmenlerin okul öncesi coğrafya eğitiminde ele alması gereken üç tema ile ilgili etkinliklere de yer vermesi araştırmanın sevindirici bir sonucudur.

Bununla birlikte Türkiye, Amerika ve Avusturya’daki öğretmenlerin coğrafya eğitiminde “Konum ve Yer” temaları ile ilgili en çok ve en az tercih ettikleri etkinliklerin ortak olduğunu; “Bölge” teması ile ilgili en çok tercih ettikleri etkinliklerin ortak olduğunu; sadece en az tercih edilen etkinlikte Avusturya’da görev yapan öğretmenlerin tercihlerinin farklı olduğunu göstermektedir. Üç ülkede de görev yapan öğretmenlerin çoğunluğunun en çok “Bir adresi, binanın yerini ya da kendi bulunduğu alanı, yön, yer, mesafe, hareket sözcüklerini kullanarak tarif etme; günlük yaşamda karşılaştığı sembollerin kullanıldığı oyunlar oynamayı tercih ettikleri; yaşadığı çevrede gözlemlediği böcek, kuş ve diğer hayvanların özelliklerini, nerede yaşadığı, ne yedikleri gibi konularda incelemeler yapma; diğer dillerden bazı kelimeler öğretme ile ilgili etkinlikleri tercih ettikleri belirlenmiştir. En az tercih ettiği etkinliklerin ise, daha önce gittiği ya da gitmek istediği bir yerin haritasını çizme; dışarıda yürürken elindeki haritayı kullanma; hava tahminleri dinleme; gazeteden hava durumu haritasını inceleme ile ilgili çalışmalar, ülkemizdeki farklı şehirlerin hava sıcaklıklarını inceleme, bölgelerdeki sıcaklık farkları ile ilgili tartışma ortamları oluşturma;

bulutların hareketini gözlemleyerek çocukların hava durumu ile ilgili tahminlerde bulunma; yiyeceklerin hangi şehirden geldiğini gösteren etiketlerini inceleme; insanların kuklaların kullandığı, farklı kültürlerdeki insanları inceleyebilmesi için çeşitli kaynaklar sunma olduğu tespit edilmiştir. Etkinlikler incelendiğinde en az tercih edilen etkinliklerin harita kullanma ve hava durumu ile ilgili temalar ile ilgili olduğu görülmektedir.

Aslında öğretmenlerin en çok tercih ettikleri etkinlikler arasında yer alan “Bir adresi, binanın yerini ya da kendi bulunduğu alanı, yön, yer, mesafe, hareket sözcüklerini kullanarak tarif etme” etkinlikleri ile en az tercih ettikleri, çocukların harita kullanma becerilerini destekleyen etkinlikler birbirleriyle ilişkilidir. Literatürde haritaların uzaysal algılarının geliştirilmesinde bir araç olarak kullanılabilmesi (Liben ve Downs, 1993; Liben, 2001;2002; Staub ve Stern, 1997). çocukların harita kullanma becerilerinin uzaysal algılarını etkilediği ileri sürülmektedir (Carter, 2008; Liben, 2000; 2001; Liben ve Downs, 2001;Uttal, 2000). Ayrıca çocuklar mekansal ilişkileri çizimlerde, modellerde ve haritalarda farketmeye başlamakta; yer, konum, mesafe gibi mekansal ilişki farkındalıkları okul öncesi eğitim programlarında yer alan etkinliklerle desteklenebilmektedir. Basit haritalarla çalışma, konum sözcüklerini kullanma çocukların mekansal mantığının gelişmesini sağlamaktadır (Copley, 2000). Bu teorik bilgiler, öğretmenlerin en çok tercih ettiği etkinlik ile en az tercih ettiği etkinliğin temelde aynı amaca hizmet ettiğini göstermektedir. En çok tercih edilen bu etkinlik sürecinde çocukların kazandığı beceriler “bir yerin haritasını çizme ve dışarıda yürürken elindeki haritayı kullanma” etkinliklerinde kullanılacak beceriler ile aynıdır ve bir etkinlik diğer etkinliğin tamamlayıcısı niteliğindedir. Öğretmenlerin bu iki etkinlik arasındaki güçlü ilişkinin farkında olmamasından dolayı harita çizme ve harita kullanma ile ilgili etkinlikleri tercih etmedikleri düşünülmektedir.

Ayrıca öğretmenlerin etkinlikleri en az tercih etme nedenleri arasında çocukların yaşına uygun olmadığı ve çok karmaşık olduğu ile ilgili düşünceleri yer almaktadır. Ancak yapılan araştırmalarda 4 yaşındaki çocuklara haritanın nasıl kullanıldığı öğretilirse, gerçek çevreyle ilgili sunulan harita üzerinde sunulan yönergeleri gerçekleştirebileceği (Marzolf ve DeLoach, 1994); çocuklara sunulan güvenilir ve anlamlı öğrenme çevrelerinin harita anlama ve uzaysal kavramları öğrenmelerinde etkili olduğu (Kynigos, Yiannoutsou, Dimitrakopoulou ve Ioannidou, 2001) ileri sürülmektedir. Öğretmenlerin çocukların harita kullanma becerisi ile ilgili bu teorik bilgilere sahip olmadıklarından dolayı tercih etmedikleri düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu da, Türkiye, Amerika ve Avusturya’da yüksek oranda tercih edilen yöntemlerin “Sınıfa inşaat malzemeleri, bloklar, çeşitli arabalar, yol haritaları, çocuk arabası, çanak çömlek, çatal bıçak takımı, vs... gibi oyuncaklarla oynama; sınıfta hayali ve taklidi oyunlar oynayabilecekleri minyatür çevreler oluşturma ve sanat etkinlikleri planlama” olduğudur. Ayrıca çizgi film izletme yönteminin Türkiye’de %93 oranında tercih edilmesine rağmen, Amerika’da bu yöntemin %9 oranında tercih edildiği ve belgesel izletme yönteminin Türkiye’de diğer ülkelere oranlar daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitimde sınıfta coğrafya etkinliklerinde oyun yöntemini kullanmak çocukların öğrenmelerini desteklemede merkezi rol oynamaktadır (Bruce, 2001; 2005; Moyles, 2005; Wood ve Attfield, 2005). Duyu, araştırma, taklidi, hayali ve fantastik oyunlar çocukların coğrafya öğrenimini son derece etkilemektedir (Catling, 2006; Wood ve Attfield, 2005). Ancak öğretmenlerin, okul öncesi sınıflarında çocukların bu oyunları oynayabilmesi için gerekli araç ve gereçlerle donatılmış öğrenme çevresi hazırlaması da önem arz etmektedir (Bruce, 2001; 2005; Moyles, 2005). Amerika ve Avusturya’daki öğretmenler ile birlikte Türkiye’de görev yapan öğretmenlerin de çocukların coğrafya eğitiminde en çok oyun ve oyun çevresini kullandığı ile ilgili bulgu araştırmanın sevindirici bir sonucudur.

Catling (2006) okul öncesi dönemdeki çocukların zihinsel gelişimlerinde oyunun rolünü vurgulamakta; ancak çocukların çok sınırlı sayıda oyun bildiklerini ifade etmektedir. Televizyon programlarında ise çocukların dikkatlerini çekecek pek çok oyunlar yer almaktadır. Çocuklar oyunlarında televizyon programlarında izledikleri mekanları ve kişileri taklit ederek öğrenmektedir. Araştırmacılar doğru ve uygun televizyon programlarının küçük çocuklar için eğitimsel olabileceğini ve olumlu bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadırlar (Anderson ve Pempek 2005; Linebarger ve Walker 2005). Ancak, okul öncesi dönemde çocukların gelişimleri, sunulan eğitimlerin yanı sıra onların doğal, kaliteli ve çeşitli deneyimleriyle de bağlantılıdır (Catling, 2005; Gorla ve Papadopoulou, 2008). Çizgi film ve belgesel gibi yöntemler ise zengin eğitimsel içerik sunmakla beraber çocukların aktif katılımına imkan sağlamamakta ve çocukları pasif kılmaktadır. Araştırma bulguları ülkemizdeki öğretmenlerin öncelikli olarak oyun oynama yöntemini tercih ettiklerini, ikinci sırada çizgi film ve belgesel izleme yöntemlerini tercih ettiklerini

göstermektedir. Bu sonuç öğretmenlerin çocukların aktif katılımıyla gerçekleştirdiği etkinliklere daha sık yer verdiği, destekleyici olarak çizgifilm ve belgesel izleme yöntemlerini kullandığını düşündürmektedir. Ayrıca anasınıflarında televizyon, projeksiyon cihazı gibi teknolojik cihazlar ile birlikte okul öncesi dönem eğitim cdleri, çizgifilm ve belgesel cdlerinin sayısı gitgide arttığından dolayı sıklıkla tercih ettikleri düşünülmektedir.

Türkiye’de çalışan öğretmenlerin sınıflarında en çok dünya küresi ve hava grafiği bulunduğu en az ise farklı ülkelerdeki insanların kuklalarının bulunduğu; Amerikada’da görev yapan öğretmenlerin sınıflarında en çok dünya küresi, ülke haritası ve ülke haritası yapbozu, en az hava grafiği bulunduğu; Avusturya’da görev yapan öğretmenlerin sınıflarında en çok termometre en az ise dünya küresi, ülke haritası yapbozu, diğer ülke haritaları ve ülke bayrakları bulunduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye’deki ve Amerika’daki öğretmenlerin yarısından fazlasının (%62) coğrafya etkinliklerinde kullanabilecekleri materyallere sahip olduğu, Avusturya’da görev yapan öğretmenlerin ise yarısından daha fazlasının sınıflarında bu materyallerin bulunmadığı görülmektedir.

5. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre Türkiye, Amerika ve Avusturya’daki öğretmenlerin en çok tercih ettikleri etkinlikler arasında “Bir adresi, binanın yerini ya da kendi bulunduğu alanı, yön, yer, mesafe, hareket sözcüklerini kullanarak tarif etme” etkinliği; en az ise “daha önce gittiği ya da gitmek istediği bir yerin haritasını çizme; dışarıda yürürken elindeki haritayı kullanma” etkinliğinin yer aldığı görülmektedir. Literatür bilgileri, öğretmenlerin en çok tercih ettiği etkinlik ile en az tercih ettiği etkinliğin temelde aynı amaca hizmet ettiğini; en çok tercih edilen bu etkinlik sürecinde çocukların kazandığı becerilerin “bir yerin haritasını çizme ve dışarıda yürürken elindeki haritayı kullanma” etkinliklerinde kullanılacak beceriler ile aynı olduğunu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin bu iki etkinlik arasındaki güçlü ilişkinin farkında olmamasından dolayı harita çizme ve kullanma ile ilgili etkinlikleri tercih etmedikleri düşünülmektedir. Bununla birlikte; ülkemizde 2012 yılında yenilenen okul öncesi eğitim programında çocukların harita kullanma becerisi ile ilgili amaç ve kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle Türkiye, Amerika ve Avusturya’daki öğretmenlerin okul öncesi coğrafya eğitiminde harita kullanma becerilerini geliştirmenin önemi ve destekleyici etkinlikler konusunda farkındalıklarını artırıcı eğitimlerin verilmesi faydalı olacaktır.

Ayrıca Türkiye’deki öğretmenlerin, coğrafya etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların seviyesine uygun olmadığı düşüncesinde oldukları görülmektedir. Türkiyede’ki öğretmenlerin ülkemizde ve yurt dışında yapılan araştırmaların sonuçları hakkında bilgilendirilmesi, çocukların seviyesine uygun yapılabilecek etkinlikler hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle okul öncesi öğretmenleri bu içeriklerin sunulduğu eğitim programlarına dahil edilebilir. Küçük yaşlardaki çocuklara yönelik coğrafya etkinliklerinin sunulduğu kaynak kitaplar hazırlanabilir.

Amerika ve Avusturya’daki öğretmenlerin yarısından fazlasının “Konum ve Yer” teması ile ilgili etkinlikleri tercih etmedikleri çoğunlukla Bölge teması ile ilgili etkinliklere yer verdikleri görülmektedir. Bu ülkelerdeki öğretmenlerin coğrafya eğitiminde ele alınması gereken temalar konusunda farkındalıklarını artırıcı eğitimler faydalı olacaktır.

Kaynakça

Anderson, D. R. ve Pempek, T. A. (2005). Television and very young children. *American Behavioral Scientist*, 48, 505–522.

Balcı, A.(1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara:Bilgisayar Yay.

Bruce, T. (2001) *Learning through play*. London: Hodder Arnold

Bruce, T. (2005) *Early childhood education*. London: Hodder Arnold.

- Can Yaşar, M., İnal, G., Uyanık, Ö. ve Yazıcı, H. (2012). Okul öncesi dönemde coğrafya eğitimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39), 75-87.
- Catling, S. (2005). Developing children's understanding and use of maps. C. Lee and C.C Hung (Ed.), In *Primary Social Studies: Exploring Pedagogy and Content*, Singapore: Marshall Cavendish Education.
- Catling, S. (2006). What do five year olds know of the world? Geographical understanding and play in young children's early learning. *Geography*, 91(1), 55-74.
- Copley, J.V. (2000). *The young child and mathematics*. USA: National Association for the Education of Young Children.
- Dill, B. (1994). *Teaching the five themes of geography*. Frank Schaffer, Williamsburg, VA.
- Goria, S. ve Papadopoulou, M. (2008). Preschoolers Using Maps: An Educational Approach. *The International Journal of Learning*, 15 (8).
- Fromboluti, C. S., Seefeldt, C. (2000). *Early childhood: Where learning begins. geography. with activities for children ages 2 to 5 years of age* (2nd Ed.), National Institute on Early Childhood Development and Education, Washington, DC.
- Güler, T. ve Tuğrul B. (2007). Okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal çalışma alanında tarih ve coğrafya eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(3).
- Hannibal, M. A. Z., Vasiliev, R. ve Lin, Q. (2002). Teaching young children basic concepts of geography: a literature-based approach. *Early Childhood Education Journal*, 30 (2), 81-86.
- Holt, B. G. (1991). *Science with young children*. Washington: National Association For The Education Of Young Children.
- Isaacs, B. (2007). *Bringing the Montessori Approach to your early years practice*. New York. Routledge Taylor & Francis Group.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kynigos, C., Yiannoutsou, N., Dimitrakopoulou, A. ve Ioannidou, I. (2001). Children in *choros and chronos*. European Commission DG XIII, Esprit LTR, Experimental School Environments, Responsible Partners: Univ of Athens, Univ of Aegean, Computer Technology Institute, C3 Project Deliverable D.1.4 – Final Evaluation Report.
- Liben, L. S. ve Downs, R. M. (1993). Understanding person- space-(map relations cartographic and developmental perspectives. *Developmental Psychology*, 29, 739-752.
- Liben, L. S. ve Downs, R. M. (2001). Geography for young children: Maps as tools for learning environments. In S. L. Golbeck (Ed.), In *Psychological perspectives on early childhood education* (pp. 220-252). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Liben, L. S. (2001). Thinking through maps. In M. Gattis (Ed.), *Spatial schemas and abstract thought*, (pp. 44-77). Cambridge, MA: MIT Press.
- Liben, L. S. (2002). Spatial development in children: Where are we now? In U. Goswami (Ed.), *Blackwell handbook of childhood cognitive development* (pp. 326-348). Oxford, UK: Blackwell Publishers.
- Lillard, A. S. (2005). *Montessori the science behind the genius*. Oxford University Press.

- Linebarger, D. L. ve Walker, D. (2005). Infants' and toddlers' television viewing and language outcomes. *American Behavioral Scientist*, 48, 624.
- Marzolf, D. ve DeLoache, J. (1994). Transfer in young children's understanding of spatial relations. *Child Development*, 65, 1-15.
- MEB (2012). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Montessori, M. (1961). *To educate the human potential*. Madras: Kalakshetra Publications. First published 1948.
- Montessori, M. (1970). *education and peace*. Chicago. Regnery. First published 1932.
- Moyles, J. (ed) (2005) *The Excellence of play*. Maidenhead: Open University Press.
- O'Donnell, M. (2007). *Maria Montessori*. Aptara Book
- Öztürk, M. K. (2010). Okul öncesinde coğrafya ve öğretimi. B. Akman, B., G. Uyanık Balat, T. Güler, (Ed). Okul öncesi dönemde coğrafya eğitimi içinde (s.203-222) Ankara: Pegem Akademi.
- Palmer, J. ve Birch, J. (2004). *Geography in the early years*. London: Routledge.
- Perry, C.P. (2002). Introducing the cosmos to the child. *Montessori Life*. 14 (2), 36-38
- Sencer, M. (1989). *Toplumbilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Basım.
- QCA/DfEE (1999) *Early Learning Goals*. London: QCA/DfEE. [www.underfives.co.uk/elg.html – erişim tarihi, 25/08/05]
- Staub, F. C. ve Stern, E (1997). Abstract reasoning with mathematical constructs. *International Journal of Educational Research*, 27 (1), 63- 75.
- Uttal, D. H. (2000), Seeing the big picture: map use and the development of spatial cognition. *Developmental Science*, 3, 247-286
- Wilbrant, E. (2009). *Maria Montessori yöntemi ile çocuk eğitimi sanatı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Wood, E. ve Attfield, J. (2005) *Play, learning and the early childhood curriculum*. London: Paul Chapman Publishing.

**TÜRKİYE, AMERİKA VE AVUSTURYADA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN OKUL
ÖNCESİ COĞRAFYA ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**
Sema SOYDAN